

Kodály kecskeméti krónikása

Heltai Nándor 80 éves

Jó ügyek megszállottját, egyebek mellett Kodály Zoltán kecskeméti krónikását, a Magyar Kodály Társaságnak elkötelezett tagját köszönhetjük *Heltai Nándor* személyében, 80. születésnapja alkalmából (március 13.). A közművelődés (vagy nevezzük ma már korszerűtlennek vélt nevén, a népművelés) elhivatott munkása pályája kezdetétől. Ez a győri Bencés gimnáziumban töltött diákévek után Csornán kezdődött. 1956 utószele repítette Kecskemétre, ahol volt nyomdász, kezdeményező kedvű, nehézségekkel dacoló városi népművelési felügyelő, hírlapíró, s mindegyik mellett – előtt és után, mindmáig, s adja Isten, hogy lehessen még sok évig! – fáradhatatlan helytörténész és közíró. Reménytelen vállalkozás lenne számba venni mindazt a témát, ügyet, amelyekkel fél évszázadot meghaladó pályája során foglalkozott. Ezért csak néhány – ha szabad így fogalmaznom: *a mi köreinkben* különösen fontosnak tudott – dologra hivatkozunk a pályakép részletes, lapunk kereteit feszegető megrajzolása helyett. Amire vállalkozhatunk, az is híven érzékeltetheti Heltai Nándor tágas tevékenységi körét és elkötelezettségét.

Jelentős szerepet vállalt 1962-ben Kodály Zoltán 80. születésnapjára kecskeméti ünneplésének megszervezésében, s ezen belül abban, hogy – ha akkor még csak vendég együttesekkel is, de – végre megszólalt a szülővárosban a két kecskeméti szerző nagy alkotása, a *Psalmus Hungaricus*; meg hogy Illyés Gyula azóta is méltán népszerű summázó Kodály-ódáját a költő maga adta elő a zeneszerző köszöntésére a Katona József Színházban tartott kórushangversenyen. Érdekes, akkor kényszerűen félbe maradt kezdeményezése volt, hogy a nemzetközi zenei élet jelességeit, akikkel Kodály Zoltánnak kapcsolata volt, vagy akik valamilyen módon kötődtek személyéhez vagy alkotásaihoz, emlékezésre kérje föl. A tervezett tisztelegő kötet sajnos nem valósulhatott meg, csak a 125. évfordulóra megjelent könyv *Köszöntők a nagyvilágból* című fejezetében kaptak helyet.

1966-ban még abban a reményben kezdett bele Heltai Nándor a következő évre tervezett első kecskeméti népzenei találkozó szervezésébe, hogy annak alkalmából ismét szülővárosába látogat Kodály Zoltán. Sajnos a Sors másként intézkedett: a személyes védnökség és jelenlét nélkülözésével már csak a Mester szellemi öröksége, folklórhoz kapcsolódó részének sajátos gondozójaként vállalkozhattak a népzenei találkozók megrendezésére. Az eredeti koncepció szerint a rendezvény arra hivatott, hogy összehozza a természetes környezetében hagyományozódott népdal, népzene, néptánc leghitelesebb művelőit, a népzeneatudomány képviselőit, a népművészetnek elkötelezett irodalmárokat, és persze a nagyközönséget. A népzenei találkozók ügyében Kálmán Lajos népzenekutatónak, az akkori kecskeméti Felsőfokú Óvónőképző tanárának szakmai segítségével

dolgozott. Aki részese lehetett, különösen az 1970-es években, a Heltai Nándor és munkatársai, illetve a szervező munka folytatói jóvoltából létrejött alkalmaknak, az maradandó élményként emlékezhet rájuk. Bár a változó körülmények között változó hangsúlyokkal, formákkal, de máig életképes a több mint négy évtizedes kezdeményezés.

Nemesszeghy Lajosné Szentkirályi Mártával számos zenei, közelebbről Kodályos ügyben együttműködő népművelési felügyelő között nekrológot a megyei újságban, a Petőfi Népében a város legnagyobb születőének halálakor. Ugyancsak bábáskodott a kecskeméti vasútállomás épületén 1967 decemberében elhelyezett emléktábla körül. Tudtunkkal Heltai Nándor megfogalmazásában hirdeti a Kecskemét Város Tanácsa által jegyzett emléktábla, hogy *„Itt született 1882 december 16-án Kodály Zoltán zeneszerző, aki a magyar népdalt az egész világ által csodált kincsünké tette és munkásságával az egyetemes emberi kultúrát gazdagította.”*

Kodály Zoltán és szülővárosa kapcsolatának felderítésében, dokumentálásában senki nem tett annyit, mint Heltai Nándor. Sok-sok cikk, írás, előadás mellett legfontosabb ez irányú munkái az 1982-ben elkészült *„Szívébe fogadott Kecskemét” – Kodály Zoltán és szülővárosa* című könyv és a negyed századdal későbbi terjedelmesebb kötet, *Kodály Zoltán és szülővárosa, Kecskemét – Dokumentumok, emlékek*. (Budapest: Argumentum, 2008) sokkal többet jelentenek a Kodály sokágú életművével foglalkozó szakirodalomban, mint csupán a helytörténet szempontjából érdekes kiadványok. Ennek oka egyfelől, hogy Kodály számára sem csak egy egyszerű életrajzi adat volt, hogy „születtem Kecskeméten”, hanem élmények, fontos munkakapcsolatok kötötték – ott lakás nélkül is – szülővárosához; másfelől a szerzőnek az a törekvése, hogy tágasabb összefüggéseket tárjon fel. Heltai Nándor munkái a Kodály-kutatás megkerülhetetlen, fontos dokumentumai.

A könyv szerzőjének szemléletére, egész munkásságára jellemző, hogy nem csak megszállott múlt-kutató. Mindig is érdekelte a városával valami módon kapcsolatban álló nagy alkotók – így Kodály Zoltán, az irodalom területén például Katona József, Móricz Zsigmond, Németh László – életművének utóélete, utókor béli visszhangja, és sokszor kezdeményezőként lépett fel, hogy a mindenkori jelen időben, az új meg új nemzedékek számára is méltó helyén maradhassanak a kultúra ezen értékei.

Összegezve elmondhatjuk: fáradhatatlan ügybuzgalommal, mély meggyőződéssel tevékenykedik ma is, amikor az életkor természetes folyamányaként már nem a mindennapi gyakorlat területén dolgozik. Azzal a hittel, hogy egy vidéki város is kiléphet a provincialitás keretei közül, s ebben a Kodály által megfogalmazott eszmék gyakorlati megvalósítása kulcsszerepet játszhat. Heltai Nándor erre tette fel életét. Köszönet és elismerés érte!

Ittész Mihály